

2014 M.
NOBELIO
PREMIJOS
LAUREATAS

**PATRICK
MODIANO**
POVESTUVINĖ KELIONĖ
IŠ UŽMARŠTIES GELMIŲ

Alma littera

POVESTUVINĖ KELIONĖ

Romanas

Iš prancūzų kalbos vertė

Aurelija Leonavičienė

VASAROS DIENOS DAR sugrįš, bet niekada nebebus taip tvanku ir tuščia Milano gatvėse kaip tą antradienį. Buvo rugpjūčio šešiolikta. Aš palikau lagaminą saugojimo kameroje ir, išėjęs iš stoties, akimirką dvejotau: kažin ar įmanoma vaikščioti po miestą šitaip spiginant saulei. Penkta valanda vakaro. Dar keturias valandas teks laukti traukinio į Paryžių. Tad reikėjo rasti kokį nors prieglobstį, bet kojos pačios mane nuvedė į viešbutį didingu fasadu, stovintį už kelių šimtų metrų nuo alėjos, einančios pro stotį.

Šviesaus marmuro koridoriuose buvo galima pasislėpti nuo saulės, o prieblandoje skandinaviniame vėsiame bare jaustis tarsi šulinio dugne. Šiandien šis baras man primena šulinį, o viešbutis – milžinišką gynybinę slėptuvę, bet tąsyk jame maloniai gurkšnojau pro šiaudelį apelsinų sultis, sumaišytas su granatų sirupu. Klausiausi barmeno, tik jo veidas dabar visai išdilo iš atminties. Jis kalbėjo su kitu klientu, bet negalėčiau pasakyti nei kaip tas žmogus atrodė, nei kuo vilkėjo. Viena prisimenu: kalbėdamas jis pabrėžtinai kartojo „ham“, nelyginant amsėdamas iš po žemių.

Prieš dvi dienas, rugpjūčio penkioliktos išvakarėse, viename viešbučio kambaryje nusižudė moteris. Barmenas aiškino, kad buvo iškviesta greitoji pagalba, bet niekuo nebepagelbėjo. Tą popietę jis ją matė. Moteris buvo užėjusi į barą. Viena. Po savižudybės policija apklausė ir jį, barmeną. Jis nedaug ką galėjo jiems papasakoti. Kažkokia brunetė. Viešbučio direktoriui net lengviau pasidarė, kad visas reikalas baigėsi gana tyliai, – mat tokiu metu čia būna mažai klientų. Šį rytą apie tą įvykį viename straipsnelyje rašė *Corriere*. Prancūzė. Ir ko ji atvyko į Milaną rugpjūčio mėne-

sį? Jie atsisuko į mane tarsi laukdami atsakymo. Paskui barmenas prancūziškai man tarė:

– Nereikia čia važiuoti rugpjūčio mėnesį. Milane rugpjūtį viskas uždaryta.

Kitas pritariamai murmtelėjo savo nykų „ham“. Abu nužvelgė mane smerkiančiu žvilgsniu tarsi norėdami priminti, jog pasielgiau gana netaktiškai arba dar blogiau – padariau didžiulę klaidą, atsidūręs Milane rugpjūčio mėnesį.

– Pats galėsite įsitikinti, – pasakė man barmenas. – Šiandien Milane nedirba nė viena parduotuvė.

Aš įsėdau į geltonos spalvos taksi, stovintį greta kitų priešais viešbutį. Vairuotojas, pastebėjęs mano neryžtingumą, būdingą turistams, pasisiūlė nuvežti į Katedros aikštę.

Gatvės buvo tuščios, o parduotuvės uždarytos. Pagalvojau, ar moteris, apie kurią jie neseniai kalbėjo, irgi važiavo per Milaną geltonu taksi prieš grįždama į viešbutį nusižudyti. Tada man neatrodė, jog tuščio miesto reginys galėjo ją pastūmėti taip nusprešti. Atvirkščiai, jei dabar man reikėtų pasakyti, kokį išpūdį paliko rugpjūčio šešioliktos Milanai, pirmiausia į galvą ateitų tokia mintis: atviras miestas. Man atrodė, jog miestas sutartinai trumpam nuščiuvo, bet buvau tikras, kad netrukus viskas vėl ims judėti, pasigirs triukšmas.

Aikštėje šalia katedros slampinėjo kepurėti turistai, o prie Viktoro Emanuelio galerijos durų švietė didelis knygynas. Buvau vienintelis lankytojas, vartinėjantis knygas elektros šviesoje. Kažin ar rugpjūčio penkioliktos išvakarėse ji buvo užsukusi į šį knygyną? Man užėjo noras apie tai paklausti vyriškio, stovinčio už stalo knygyno gilumoje, prie meno leidinių skyriaus. Bet beveik nieko apie ją nežinojau, tik tai, kad buvo brunetė ir prancūzė.

Praėjau pro Viktoro Emanuelio galeriją. Milane visi, kas gyvas, slėpėsi čia nuo pragaištingų saulės spindulių: vaikai, susispietę aplink ledų pardavėją, japonai, vokiečiai ir pietų italai, pirmą kartą atvykę aplankyti miesto. Prieš tris dienas tikriausiai būčiau sutikęs tą moterį galerijoje, o kadangi abu buvome prancūzai, tai būtume net šnektelėję.

Traukinio į Paryžių dar reikėjo laukti dvi valandas. Vėl įsėdau į geltoną taksi, stovintį eilėje Katedros aikštėje, ir pasakiau vairuotojui viešbučio pavadinimą. Vakarėjo. Šiandieną man atrodo, kad to keisto miesto alėjos, sodai, tramvajai ir sekinantis karštis siejosi su moters savižudybe. Bet anądien sėdėdamas taksi maniau, jog tai nelaimingas atsitiktinumas.

Barmenas buvo vienas. Jis vėl man padavė apelsinų sulčių, sumaišytų su granatų sirupu.

– Na ką gi, pats matėte... Milane visos parduotuvės uždarytos...

Aš jo paklausiau, ar ta moteris, apie kurią jis pagarbiai ir pompastiškai pasakė: „Ji pasidarė galą“, – buvo seniai atvykusi į viešbutį.

– Ne, neseniai... Prieš tris dienas iki savižudybės...

– Iš kur ji buvo?

– Iš Paryžiaus. Ji važiavo susitikti su atostogaujančiais draugais pietuose. Į Kaprij... Taip sakė policija... Rytoj kažkas turi atvažiuoti iš Kaprio sutvarkyti visų reikalų.

Sutvarkyti visų reikalų. Kas bendra tarp tų niūrių žodžių ir dangaus mėlynės, pajūrio olų, vasaros lengvumo, iškylančių mintyse paminėjus Kaprij?

– Labai graži moteris... Ji sėdėjo štai ten...

Jis parodė man pačiame gale stovintį stalelį.

– Jai aš atnešiau tą patį kaip ir jums...

Atėjo laikas važiuoti į Paryžių. Lauke buvo sutemę, bet karšta ir tvanku kaip po pietų. Ėjau alėja žvelgdamas į didingą stoties fasadą. Didžiulėje saugojimo kamerų salėje iškračiau visas kišenes ieškodamas bilieto lagaminui atsiimti.

Nusipirkau *Corriere della Sera*. Norėjau perskaityti „straipsnelį“ apie tą moterį. Tikriausiai, atvykusi iš Paryžiaus, ji stovėjo perone kaip aš dabar, po penkių dienų keliaudamas priešinga kryptimi... Kokia keista mintis atvykti čia nusižudyti, kai draugai laukia Kapryje... Matyt, tokiam žingsniui buvo priežastis, kurios aš niekada nesužinosiu.

IŠ
UŽMARŠTIES
GELMIŲ

Romanas

Iš prancūzų kalbos vertė

Jonė Ramunytė

JI BUVO VIDUTINIO ūgio, o jisai, Žeraras Van Beveras, truputį žemesnis. Mūsų pirmo susitikimo vakarą, tą žiemą prieš trisdešimt metų, palydėjau juos iki viešbučio Turnelės krantinėje ir atsiradau jų kambaryje. Dvi lovos – viena prie durų, kita po langu. Langu į krantinę neišėjo: atrodo, tai buvo mansardos langas.

Kambaryje nepastebėjau nieko panašaus į netvarką. Lovos paklotos. Jokių lagaminų. Jokių drabužių. Tik didelis žadintuvas ant vieno iš naktinių stalelių. Ir nors stovėjo tas žadintuvas, būtum pasakęs, jog jie čia gyvena slapčiomis, vengdami palikti kokius nors buvimo pėdsakus. Beje, tą pirmą vakarą kambaryje užgaišome tik valandėlę – pasidėjome meno knygas, kurias man buvo sunku taisyti ir kurių nepavyko parduoti vienam Sen Mišelio aikštės knygų prekeiviui.

Jie prie manęs priėjo kaip tik Sen Mišelio aikštėje, vakarėjant, su srautu žmonių, garmančių į metro žiotis ir priešinga kryptimi kylančių aukštyn bulvaru. Paklausė, kur galėtų rasti artimiausią paštą. Bijoju, kad mano aiškinimai nebūtų pernelyg migloti – niekuomet nemokėjau parodyti trumpiausio kelio iš vieno taško į kitą. Tad verčiau pats juos palydėjau iki Odeono pašto. Pakeliui ji užsuko į tabaku prekiaujančią kavinukę ir nusipirko tris pašto ženklus. Juos priklijavo ant voko, taigi aš spėjau perskaityti: Maljorka.

Ji įmetė laišką į pašto dėžutę nė nepatikrinusi, ar ant jos tikrai užrašyta „Užsienis – Oro paštas“. Mes pasukome atgal Sen Mišelio aikštės ir krantinių link. Ji susirūpino, matydama, kad nešu knygas, – juk jos „tikriausiai sunkios“. Paskui sausai tarstelėjo Žerarui Van Beverui:

– Galėtum padėti.

Jis šyptelėjo man ir pasikišo po pažastimi vieną knygą – pačią didžiausią.

Jų kambaryje Turnelės krantinėje padėjau knygas ant grindų prie naktinio stalelio, to, kur stovėjo žadintuvas. Negirdėjau jo tiksint. Rodyklės rodė tris valandas. Ant pagalvės buvo dėmė. Lenkdamasis padėti knygų, pajutau virš tos pagalvės ir lovos tvyrant eterio kvapą. Praeidama ji užkliudė mane ranka ir uždegė lempą ant naktinio stalelio.

Pavakarieniavome vienoje krantinės kavinėje greta jų viešbučio. Užsisakėme tik pagrindinį kavinės patiekalą. Užmokėjo Van Beveras. Tą vakarą aš pinigų neturėjau, o Van Beverui pasirodė, jog trūksta penkių frankų. Išnaršęs apsiausto ir švarko kišenes, jis galiausiai sukrapštė tą sumą smulkiais pinigais. Ji nekludė ieškoti, išsiblaškiusi stebėjo jį, rūkydama cigaretę. Atidavė mums pasidalyti savo porciją, o pati suvalgė tik porą kąsnelių iš Van Bevero lėkštės. Atsigręžusi į mane, prikimysiu balsu pasakė:

– Kitą kartą eisime į tikrą restoraną...

Vėliau abu likome laukti priešais viešbučio duris, kol Van Beveras nuėjo į kambarį atnešti mano knygų. Sudrumsčiau tylą ir paklausiau, ar seniai jie čia apsistoję, ar jie iš provincijos, ar iš užsienio. Ne, jie kilę iš Paryžiaus apylinkių. Apsistoję čia jau porą mėnesių. Štai ir viskas, ką ji man tą vakarą pasakė. Ir savo vardą: Žaklina.

Priėjęs Van Beveras padavė man knygas. Pasidomėjo, ar dar bandysiu rytoj jas parduoti ir ar šitokia prekyba pelninga. Jie pasakė, kad galėtume vėl susitikti. Tikslią valandą paskirti pasimatymą jiems sunku, bet jie dažnai lankosi kavinėje Dantės gatvės kampe.

Kartais ten grįžtu savo sapnuose. Aną vakarą mane žilpino išilgai Dantės gatvės besileidžianti vasario saulė. Per visą tą laiką gatvė nepasikeitė.

Stabtelėjęs prieš įstiklintą terasą, apžvelgiau baro prekystalį, elektrinį biliardą ir kelis staliukus, sustatytus tarsi kokios šokių aikštelės pakraštyje.

Kai pasiekiau gatvės vidurį, didelis pastatas priešais, Sen Žermeno bulvare, metė ten šešėlį. Bet šaligatvis už manęs tebebuvo saulės apšviestas.

Pabudus tas gyvenimo tarpsnis, kai susipažinau su Žaklina, pasirodė man kupinas tokio pat šviesos ir šešėlių kontrasto. Blyškios, žemiškos gatvės ir saulė, besisunkianti pro žaliuzių plyšius.